

I. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, КРИМІНАЛІСТИКИ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 343.163:343.136

Капліна Оксана Володимирівна – докторка юридичних наук, професорка, академичка НАПрН України, заслужена діячка науки і техніки України, завідувачка кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3654-673X>
o.v.kaplina@nlu.edu.ua

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2025.1-2/8-21>

Проблеми притягнення до відповідальності слідчого за невиконання вказівок та доручень прокурора

У статті підіймаються актуальні для правозастосовної практики питання, які пов'язані з вирішенням проблемної ситуації, що виникає в межах кримінального провадження. Зокрема, останнім часом значно збільшилася практика притягнення слідчих до адміністративної відповідальності за статтею 185–8 Кодексу України про адміністративну відповідальність за невиконання вказівок та доручень прокурора-процесуального керівника. Автор звертається до генези виникнення означеної проблеми та зазначає, що коріння її існування криються в концептуальній побудові нормативної конструкції процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням, відповідно до якої, останній має бути наділений важелями впливу на слідчих. Забезпечивши прокурорів таким важелем у вигляді кримінальної відповідальності разом з прийняттям КПК України, законодавець недовзі скасував її у зв'язку з критичним ставленням до неї правозастосовників та враховуючи явну непропорційність цього засобу «дисциплінування» слідчого. Втім практика стала переборювати виниклу прогалину шляхом пошуку нового засобу впливу на слідчого з боку прокурора та знайшла його у вигляді притягнення слідчих до адміністративної відповідальності. В статті автором відстоюється позиція відповідно до якої така практика не відповідає суті адміністративної юстиції, яка встановлює відповідальність за правопорушення, що вчиняється у сфері публічного адміністрування. Взаємовідносини, які виникають між слідчим, детективом, дізнавачем та прокурором виникають та розвиваються в межах кримінальних процесуальних правовідносин, а не в межах публічного адміністрування. На підставі проведеного дослідження автором зроблено висновок про необхідність вирішення ситуації, що склалася у правозастосуванні та усунення хибної судової практики, що призведе до ліквідації правової прогалини, забезпечить баланс у взаємовідносинах між прокурором і слідчим, а також мінімізує потенційні конфлікти представників функціонально однієї сторони кримінального провадження.

Ключові слова: кримінальний процес; кримінальне провадження; кримінальні процесуальні правовідносини; процесуальне керівництво досудовим розслідуванням; прокурор; слідчий; детектив; дізнавач; кримінальне процесуальне законодавство; доручення та вказівки прокурора.

Вступ

Останнім часом спостерігається суттєве загострення проблеми належної процесуальної взаємодії між прокурором – процесуальним керівником – та суб'єктами досудового розслідування: слідчими, детективами й дізнавачами. Особливу занепокоєність викликають випадки ігнорування останніми законних вказівок і доручень прокурора, що ставить під сумнів ефективність досудового провадження та принципи його організаційної узгодженості. Таких випадків у правозастосовній практиці стає все більше, причому прокурори намагаються переборювати виникли ситуації шляхом певного реагування, намагання притягнути слідчих, детективів, дізнавачей до відповідальності. Доволі розповсюдженою є практика притягнення осіб, що здійснюють досудове розслідування чи дізнання до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 185-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Водночас така практика суперечить засадничим принципам адміністративної юстиції та викривлює її правову природу. У світлі зазначеного особливої ваги набуває необхідність системного аналізу цієї ключової проблеми та вироблення ефективних механізмів її нормативного і практичного врегулювання.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій

Питання кримінальної процесуальної діяльності слідчого та прокурора завжди перебували у фокусі уваги науковців та практиків. Особливо актуальними вони ставали в періоди правових реформ, перегляду концептуальних засад кримінального судочинства, визначення компетенції та розмежування повноважень органів досудового розслідування й прокуратури. У зв'язку із цим кількість наукових праць, присвячених даній проблематиці, є значною, що потребує систематизації залежно від ключових авторських підходів. Водночас слід враховувати, що багато досліджень мають поліаспектний характер, зачіпаю-

чи різні напрями доктрини. Саме тому, здійснюючи огляд сучасної наукової літератури, доцільно звернутися передусім до фундаментальних дисертаційних та монографічних робіт, які формують теоретичну основу аналізованої проблематики. За часів незалежної України дослідження у сфері діяльності слідчого та прокурора, їхніх повноважень, функцій та взаємодії стали одним із провідних напрямів розвитку вітчизняної кримінально-процесуальної науки.

Одними з перших ґрунтовних досліджень у незалежній Україні, виконаних ще в руслі доктрини КПК 1960 року та присвячених проблематиці прокурорського нагляду за досудовим розслідуванням, визначенню процесуального статусу прокурора й слідчого, а також особливостям їхніх взаємних кримінально-процесуальних правовідносин, були праці Т.Б. Вільчик (1993) та М.А. Погорецького (1993; 1994; 1997; 2002). Саме ці дослідження окреслили базовий теоретичний фундамент сучасного розуміння кримінально-процесуальних правовідносин між прокурором і слідчим.

У роботі Т.Б. Вільчик уперше було розкрито роль прокурорського нагляду у забезпеченні всебічності та об'єктивності досудового розслідування, а також визначено ризики надмірного впливу прокурора на формування доказової інформації. Ці висновки стали важливими для подальшого розмежування контролюючих і координуючих функцій прокурора.

Ранній науковий цикл М.А. Погорецького (1993; 1994; 1997) започаткував системне вивчення правовідносин між слідчим і прокурором як особливої форми публічно-правового владного зв'язку. У цих працях було переконливо обґрунтовано, що взаємодія зазначених суб'єктів не може бути зведена до адміністративної субординації, оскільки має власну нормативну природу, детерміновану функціями сторін і межами їхніх повноважень. Особливий акцент зроблено на співвідношенні процесуальної са-

можливості слідчого й прокурорського нагляду за законністю – проблематиці, яка й сьогодні залишається ключовою для моделі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Монографія «Кримінально-процесуальні правовідносини: структура і система» (2002) стала концептуальним підсумком цих досліджень і першим в Україні комплексним аналізом внутрішньої логіки та системності правовідносин слідчого і прокурора. Автором було обґрунтовано модель таких правовідносин як багаторівневої, структурно впорядкованої системи, у межах якої процесуальна самостійність слідчого та наглядові повноваження прокурора перебувають у стані динамічної рівноваги. Саме ця модель стала інтелектуальною передумовою подальших реформ та закріплення у КПК 2012 року сучасного інституту процесуального керівництва.

Загалом зазначені дослідження сформували теоретичну основу для сучасного бачення ролі прокурора й слідчого, встановлення меж їхньої компетенції та механізмів взаємодії, що безпосередньо визначає архітектуру досудового розслідування як системи.

До проблем функціональної спрямованості прокурора у кримінальному провадженні зверталися такі вчені, як І.В. Глов'юк (2015), В.О. Гринюк (2016), А.Ю. Гнатюк (2019), А.В. Лапкін (2021), М.В. Черноусько (2017), В.М. Юрчишин (2016), В.В. Юсубов та інші. У цьому ж руслі вагоме місце посідають роботи М.А. Погорецького, зокрема стаття «Прокурор у кримінальному процесі: щодо визначення функцій» (2015), у якій було здійснено концептуальне переосмислення функціональної природи діяльності прокурора в умовах модернізації кримінального процесу. Значний внесок у дослідження проблем початкової стадії досудового розслідування зроблено в роботі «Прокурорський нагляд за дотриманням законів на початковому етапі досудового розслідування» (2015, 2016), де автор зосередив увагу

на межах нагляду та контрольних повноваженнях прокурора.

Питання процесуальних повноважень прокурора були предметом дослідження Д.Г. Ілляшука (2024), С.О. Кахновця (2021), Ю.В. Коробка (2016), Г.А. Николайчука (2019), О.В. Попович (2015), І.В. Рогатюка (2016), А.Б. Степанова (2018), В.М. Суценка (2018), М.В. Тишина (2024), К.В. Шевцової (2020), О.О. Шпака (2016), І.І. Шульган (2020), Я.Т. Яворського (2018). У дослідженнях цієї групи важливе місце посідають праці М.А. Погорецького та І.О. Сухачової, присвячені нагляду за законністю оперативно-розшукової діяльності, зокрема стаття «Прокурорський нагляд за законністю використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності на досудових стадіях кримінального процесу» (2010) та робота М.А. Погорецького «Прокурорський нагляд за законністю здійснення контролю за вчиненням злочину» (2016), у яких детально розкриваються особливості контролю прокурора в умовах застосування спеціальних заходів виявлення і документування злочинів.

Неодноразово в наукових дослідженнях порушувалося питання процесуального керівництва досудовим розслідуванням, у тому числі щодо окремих категорій кримінальних правопорушень. Зокрема це роботи Л.В. Вигівської (2016), А.М. Бабошина (2015), О.О. Бурая (2018), Л.Ю. Грігера (2019), Ю.А. Кушнерика (2016), С.В. Лупашку (2019), А.І. Палюха (2016), Д.М. Чорного (2023), Ю.В. Юрчишина (2020). У цьому напрямі суттєву доктринальну вагу мають праці М.А. Погорецького та М.А. Кушнерика, зокрема стаття «Процесуальне керівництво провадженням слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування грабежів та розбоїв» (2014), яка окреслює межі процесуального впливу прокурора на перебіг слідчих дій. Значний внесок у формування сучасного розуміння ролі прокурора в системі процесуального керівництва зроблено у статті

М.А. Погорецького та Е.Ф. Іскендерова «Роль прокурора при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій» (2021), де автори сформулювали ключові підходи до оцінки повноважень прокурора у сфері НС(Р)Д.

Окремий вектор доктринальних досліджень становлять роботи, присвячені процесуальній взаємодії слідчого, прокурора та адвоката. Значний внесок у цей напрям зробили І.В. Єрьоменко (2019), І.В. Канфуї (2017), О.В. Соколов (2019). У контексті даної проблематики необхідно відзначити також працю М.А. Погорецького та О.С. Старенького «Повноваження слідчих органів Державного бюро розслідувань» (2018), у якій детально розглянуто трансформацію взаємодії слідчого й прокурора в умовах реформування системи органів досудового розслідування.

Проблеми кримінальної процесуальної діяльності слідчого були предметом ґрунтового монографічного дослідження М.С. Цуцкерідзе (2020). До різних аспектів процесуальної діяльності слідчих (детективів) зверталися Я.А. Барлака (2021), Р.В. Войтюк (2019), В.Г. Дрозд (2018), Є.В. Довжич (2019), В.Л. Жидков (2019), О.О. Кіпер (2020), О.О. Лисецький (2018), С.І. Чернобаєв (2020). У цьому контексті важливою є стаття М.А. Погорецького «КПК України: реальність та ілюзії» (2022), у якій автор здійснив комплексну оцінку розвитку інституту досудового розслідування та ролі прокурора і слідчого у новій моделі кримінального процесу.

У вітчизняній доктрині суттєвий внесок у розроблення проблематики визначення прокурором підслідності кримінального провадження зроблено у дослідженні, в якому обґрунтовано критерії та алгоритм реалізації відповідного процесуального повноваження (Погорецький, Гринюк, 2016).

Ще помітнішою є кількість наукових статей, що присвячені практичним аспектам правозастосування. Однак незважаючи на потужний науковий доро-

жок, питання конфліктної взаємодії між прокурором та слідчим у сучасній юридичній літературі піднімаються вкрай рідко. Найчастіше їх намагаються обійти, не виносячи на широкий науковий дискурс, оскільки представники обох органів прагнуть уникати негативного розголосу, який може виявити приховані інституційні суперечності. Натомість у практиці нерідко зустрічається прагнення прокурорів вирішувати суперечливі ситуації шляхом пошуку норм матеріального права для притягнення слідчих до відповідальності за невиконання вказівок чи доручень. Це не лише поглиблює конфлікт, а й ускладнює механізми його врегулювання, що актуалізує потребу в чіткому теоретичному осмисленні правовідносин між прокурором і слідчим та їх інституційного балансу.

Мета статті і завдання дослідження

Метою статті є звернення уваги на проблему конфліктної процесуальної взаємодії прокурора – процесуального керівника та слідчого (детектива, дізнавача), коли слідчий відмовляється виконувати доручення чи вказівки прокурора; аналіз тих шляхів, якими йдуть правозастосовники з метою вирішення цієї проблемної ситуації, причин, що сприяли її виникненню. Крім того, як мету статті автор розглядає звернення до генези законодавчого регулювання проблеми відповідальності слідчого за невиконання доручень та вказівок прокурора, усвідомлення векторів за якими правозастосовна практика намагається перебороти прогаленість законодавства.

Завданнями дослідження є здійснення комплексного аналізу нормативно-правових засад взаємодії прокурора – процесуального керівника та слідчого (детектива, дізнавача) у частині виконання вказівок і доручень прокурора, а також виявлення й характеристика конфліктних ситуацій, що виникають у разі відмови слідчого виконувати такі розпорядження. Дослідження передбачає з'ясування фактичних механізмів, якими користуються правозастосовні органи

для вирішення цих колізійних ситуацій, а також ідентифікацію причин, що сприяють їх виникненню, включно з прогалинами правового регулювання, організаційними й інституційними дисбалансами та проблемами забезпечення процесуальної автономії. Важливим завданням є дослідження генези законодавчого регулювання відповідальності слідчого за невиконання доручень і вказівок прокурора, простеження еволюції цих підходів від попередніх редакцій кримінально-процесуального законодавства до чинного КПК України та визначення векторів, за якими правозастосовна практика намагається компенсувати недоліки законодавства. У підсумку стаття має сформулювати узагальнені висновки та пропозиції щодо вдосконалення законодавчої регламентації і практики взаємодії прокурора та слідчого, спрямовані на усунення конфліктності, забезпечення належного балансу між процесуальною самостійністю слідчого та функцією процесуального керівництва прокурора, а також підвищення ефективності досудового розслідування.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань авторка використала комплекс наукових методів, що забезпечили всебічність, системність та наукову обґрунтованість дослідження. Методологічна основа роботи ґрунтувалася на *діалектичному підході*, який дозволив розглядати взаємодію прокурора – процесуального керівника та слідчого (детектива, дізнавача) як динамічний, суперечливий та багатовимірний процес, що розвивається в умовах постійної трансформації кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики. Використання *діалектичного методу* дало змогу виявити внутрішні суперечності між принципом процесуальної самостійності слідчого та імперативністю повноважень прокурора, увиразнити їх природу та визначити можливі шляхи їх урегулювання.

Герменевтичний метод було застосовано для здійснення поглибленого доктринального тлумачення норм кримінального процесуального законодавства, зокрема статей, що регламентують повноваження прокурора та обов'язки слідчого, а також положень законодавства про адміністративні правопорушення, які опосередковано впливають на порядок притягнення слідчого до відповідальності. Цей метод дав змогу розкрити зміст правових норм у їхній внутрішній логіці, встановити реальні межі їх застосовності та визначити можливість використання відповідних положень для вирішення конфліктних процесуальних ситуацій, що виникають у практиці досудового розслідування.

Метод юридичного аналізу та синтезу було задіяно для вивчення структури правовідносин між прокурором і слідчим, форм вияву їх взаємодії, нормативних обмежень і прогалин, а також для реконструкції моделі поведінки суб'єктів у конфліктних ситуаціях. Порівняльно-правовий метод дозволив зіставити сучасне українське регулювання з попередніми редакціями кримінально-процесуального законодавства, виявити тенденції у розвитку інституту відповідальності слідчого та оцінити ефективність різних правових інструментів, які застосовуються в правозастосовній практиці.

Важливе місце в методології дослідження посів *метод узагальнення*. Він застосовувався під час аналізу практичних ситуацій, що виникають у діяльності органів досудового розслідування, а також під час осмислення рішень судів, матеріалів прокурорських перевірок та фактичних механізмів реагування на відмову слідчого виконувати доручення чи вказівки прокурора. Узагальнення дозволило сформувати науково обґрунтовані висновки щодо типових моделей поведінки, причин конфліктності та можливих шляхів її усунення.

Крім того, застосовано *логіко-юридичний метод*, який дав змогу чітко

структурувати правову аргументацію, виявити системні зв'язки між нормами, визначити їх місце в структурі правового регулювання та сформулювати концептуальні підходи до удосконалення законодавства. *Метод системного підходу* забезпечив розгляд досліджуваної проблематики як цілісного явища, у межах якого поєднуються правові, організаційні, управлінські та психологічні фактори, що впливають на характер взаємодії прокурора і слідчого.

Усі методи використовувалися взаємодоповнююче та комплексно, що дозволило сформувати об'єктивний, збалансований і багатовимірний аналіз проблеми, забезпечити повноту теоретичного обґрунтування, визначити реальні причини конфліктної процесуальної взаємодії та окреслити перспективи вдосконалення правозастосовної практики й законодавчої регламентації.

Виклад основного матеріалу дослідження

Процесуальне становище прокурора у кримінальному провадженні комплексно унормовує ст. 36 КПК України. Відповідно до ч. 2 ст. 36 КПК (Закон України № 4651-VI, 2012) у кримінальному провадженні прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням та наділений широким спектром повноважень. В юридичній літературі часто можна почути, що законодавець не сформулював визначення поняття процесуального керівництва, що значно впливає на доктринальні розробки. Однак це визначення міститься в Концепції реформування кримінальної юстиції України від 8 квітня 2008 р. відповідно до якої «Процесуальне керівництво прокурора – організація процесу досудового розслідування, визначення напрямів розслідування, координація процесуальних дій, сприяння створенню умов для нормального функціонування слідчих, забезпечення дотримання у процесі розслідування вимог законів

України.» (Концепція, 2008). Отже закладена в програмний документ реформування кримінальної юстиції України ідея стосовно нормативної конструкції процесуального статусу прокурора та функціональної спрямованості його повноважень згодом була реалізована в Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 р. (далі – КПК).

Як зазначав член робочої групи щодо підготовки КПК Л.М. Лобойко робоча група Національної комісії намагалася покінчити із «царським» становищем прокурора і змусити його не лише наглядати, а й працювати у кожній кримінальній справі з метою її більш якісної підготовки до суду. Робоча група з питань реформування кримінального судочинства не заперечувала проти такого врегулювання і в ст. 38 проекту 2011 року вказала на те, що прокурор здійснює нагляд за законністю у формі керівництва досудовим розслідування (Лобойко, 2012, с. 222).

Послідовна реалізація зазначених концептуальних положень, закладених розробниками у КПК, обумовила закріплення у ч. 4 ст. 40 КПК вимоги про те, що «Слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі. Невиконання слідчим законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому цим Кодексом, тягне за собою передбачену законом відповідальність» (Закон України № 4651-VI, 2012). Таки підхід мав забезпечити процесуальну взаємодію прокурора-процесуального керівника та слідчого під час здійснення досудового розслідування.

Після набуття чинності КПК України 2012 р. багато хто з процесуалістів, критикуючи сформульовану конструкцію процесуальної взаємодії, стверджував, що вона позбавила слідчого процесуальної самостійності, перетворивши його на виконавця доручень та вказівок прокурора. Зокрема, І. Басиста та Б. Щур стверджують, що «згідно з положеннями КПК 2012 р. слідчий став повністю за-

лежним ... від прокурора, який реалізує на сьогоднішній день функцію процесуального керівництва всім процесом досудового розслідування.» (Басиста, Щур, 2015, с. 145). Крім того, автори наголошували на тому, що одними лише змінами до КПК ці проблеми усунути не можна, є нагальним системне вирішення питання забезпечення процесуальної самостійності слідчого шляхом прийняття окремого закону, в якому би ефективно унормовував та забезпечував реалізацію гарантій самостійності слідчого у кримінальному провадженні (Басиста, Щур, 2015, с. 143–144).

Розглядаючи питання процесуальної самостійності слідчого, В.Г. Дрозд підкреслює, що закріплення в КПК України трірівневого контролю, а саме – відомчого, прокурорського та судового, нівелює процесуальну самостійність слідчого. Таке ставлення до слідчого призвело до втрати за останні декілька років висококваліфікованих слідчих. На думку автора вирішення зазначеної проблеми лежить в площині підсилення процесуальної самостійності слідчого, наділення його такими повноваженнями, які зроблять слідчого процесуально незалежною фігурою досудового розслідування, здатною вирішувати важливі кримінальні процесуальні функції та завдання кримінального провадження (Дрозд, 2018, с. 191).

Вивчаючи процесуальну самостійність слідчого, О.О. Кіпер, дійшов висновку, що саме вона є неодмінною умовою ефективного, всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування. Всебічно, повно та неупереджено встановити всі обставини кримінального провадження, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень може лише процесуально самостійний суб'єкт кримінального провадження – слідчий. Лише таким чином слідчий зможе забезпечити виконання завдань кримінального провадження, передбачених у ст. 2 КПК (Кіпер, 2017, с. 94–95).

Не вважають процесуально самостійними суб'єктами кримінальної процесуальної діяльності слідчого та детектива також Р.В. Войтюк (Рогатюк, 2019, с. 33), Н. Рогатинська та Н. Гніздох (Рогатинська, Гніздох, 2021, с. 89–90).

З цього приводу С.І. Чернобаєв також зазначає, що «звуження процесуальної самостійності слідчого у порівнянні з попереднім нормативним регулюванням (КПК 1960 р.) відзначають абсолютно всі фахівці в галузі кримінального процесу... змістовне наповнення процесуальної незалежності слідчого, звуження його процесуальної самостійності свідчить про свідомий підхід законодавця в цій частині, обумовлений моделлю кримінального провадження, яку він закріпив в КПК України. Але, межі цій самостійності повинні бути такими, щоб слідчий міг ефективно виконувати поставлені перед ним законом задачі» (Чернобаєв, 2020, с. 97–98).

Критично ставлячись до декларативної самостійності слідчого в КПК, вважаючи, що слідчий повністю залежить від прокурора та його вказівок С.О. Сичов зазначає, що «слідчий покликаний забезпечити швидко, повне та неупереджене розслідування кримінального правопорушення та виконання інших завдань кримінального провадження, що є неможливим без забезпечення його реальною, а не номінальною процесуальною самостійністю. Саме недосконалість правових гарантій процесуальної самостійності слідчого...створює не лише суттєві перепони на шляху реалізації кожним слідчим своїх процесуальних повноважень у розслідуванні злочинів, а й призводить до існування в досудових стадіях кримінального судочинства певних перекручень щодо розуміння основного призначення слідчого, його місця й ролі в системі правоохоронних органів.» (Сичов, 2019, с. 277–278).

Досліджуючи питання кримінальної процесуальної діяльності слідчого М.С. Цуцкірідзе також делікатно та стримано відмічає, що процесуальна

діяльність слідчого стала більш контрольована як з боку неуповноважених учасників розслідування, так і з боку уповноважених його учасників» (Щуцкі-рідзе, 2020, с. 73).

Отже, реалізуючи концептуально оновлену конструкцію взаємодії між прокурором – процесуальним керівником та слідчим (детективом), законодавець значно позбавив слідчого історично притаманних йому повноважень, а відтак й процесуальної самостійності, з одночасним наділенням прокурора сукупністю повноважень спрямованих на визначення напрямів розслідування, координацію процесуальних дій, забезпечення дотримання у процесі розслідування вимог законів України тощо. Зокрема, прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва, уповноважений не лише починати досудове розслідування, мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування, скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих, а й доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування; доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій; доручати органам досудового розслідування проведення розшуку і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення за межами України, виконання окремих процесуальних дій з метою видачі особи (екстрадиції) за запитом компетентного органу іноземної держави тощо (ст. 36 КПК) (Закон України № 4651-VI, 2012).

Послідовно впроваджуючи зазначену нами вище модель щодо здійснення досудового розслідування під процесуальним керівництвом прокурора, яка обумовлювала домінуючу керівну роль останнього, Кримінальний кодекс України Законом України № 4652-VI від

13.04.2012 р., був доповнений ст. 381-1 «Невиконання слідчим вказівки прокурора». Ця стаття була запроваджена для того, щоб виступити гарантуючою конструкцією реалізації процесуальних повноважень прокурора за рахунок покладення на слідчого обов'язку, який встановлювався у ч. 4 ст. 40 КПК та примусовою силою держави забезпечити його виконання. Щоправда, кримінальна відповідальність встановлювалася за умисне систематичне невиконання слідчим органу досудового розслідування законних вказівок прокурора, наданих ним письмово в установленому КПК порядку при здійсненні кримінального провадження (Закон України № 2341-III, 2001).

Критичне ставлення до часткової втрати слідчим сукупності важливих повноважень, які детермінували його реальну процесуальну самостійність, посилення ролі прокурора – процесуального керівника з одночасним наділенням його правом щодо ініціювання притягнення слідчого до кримінальної відповідальності, що *a priori* не сприяло встановленню конструктивної процесуальної взаємодії, логічно призвели до того, що згодом, в 2014 р. при прийнятті нової редакції Закону України «Про прокуратуру» (Закон України № 1697-VII, 2014), Прикінцевими положеннями ст. 381-1 КК України була виключена. Таким чином виникла прогалина нормативного регулювання. У ч. 4 ст. 40 КПК бланкетна норма стосовно відповідальності слідчого за невиконання вказівок прокурора залишилася, однак, норма кримінального закону була скасована. Отже, зі скасуванням ст. 381-1 КК України, прокурори втратили єдиний потужний інструмент владного впливу на слідчих, який міг істотно дисциплінувати особу, яка здійснює досудове розслідування, та під тиском кримінальної відповідальності змушувати її спрямовувати свої зусилля на «забезпечення» швидкого, повного та неупередженого розслідування вчиненого кримінального правопору-

шення та дотримання законності під час здійснення досудового розслідування.

Не занурюючись детально до правової сутності поняття «вказівки» та «доручення» прокурора, зацентруємо увагу на практиці вирішення цієї явно конфліктної змістовно та організаційно ситуації. В умовах відсутності реальних механізмів впливу прокурорів на слідчих, практика стала шукати нові шляхи. Такий шлях був знайдений в нормах адміністративного законодавства. Йдеться про ст. 185-8 «Ухилення від виконання законних вимог прокурора» Кодексу України про адміністративні правопорушення (Закон України № 8073-X, 1984) (далі – КУпАП). Така практика стала доволі розповсюдженою.

Наприклад, прокурором однієї з прокуратур було складено протокол за ознаками адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185-8 КУпАП. Протокол було складено стосовно заступника начальника одного зі слідчих відділів, який на думку прокурора всупереч положенням ч. 1, п. 4 ч. 2 ст. 36, ч. 4 ст. 40 КПК, не виконав законні вимоги прокурора про проведення слідчих (розшукових) дій при проведенні досудового розслідування у кримінальному провадженні. Заступнику начальника слідчого відділу прокурором були надані письмові вказівки з вимогою провести конкретні слідчі (розшукові) дії, вказані фактичні обставини, які мають бути встановлені під час них, та встановлений строк виконання. Однак, письмова вказівка прокурора виконана не була та прокурору не було надіслано листів щодо її виконання чи не повідомлено про причини невиконання. В судовому засіданні прокурор підтвердив обставини викладені в протоколі про адміністративне правопорушення та просив визнати слідчого винним у його вчиненні. Останній в судове засідання не з'явився, оскільки захворів та перебував на лікарняному. Крім того, до матеріалів справ було долучено його заяву, якою він свою вину не визнав та навів обґрунтування

неможливості виконати вказівку прокурора з об'єктивних підстав: 1) у його провадженні перебувало на той час 189 кримінальних проваджень по яким здійснювалося досудове розслідування; 2) слідчий перебував на добових чергуваннях та у відрядженні; 3) він намагався пропорційно розподілити робочий час та час відпочинку. Це, на його думку, не може свідчити про умисел на невиконання вказівок прокурора, а відтак просив закрити провадження у справі в зв'язку з відсутністю складу адміністративного правопорушення. Розглянувши адміністративну справу, суддя притягнувши винного до адміністративної відповідальності та наклав на нього адміністративне стягнення у вигляді штрафу на користь держави (Постанова суду, 2020).

В іншій справі прокурор склав протокол про адміністративне правопорушення стосовно слідчого, який у встановлений прокурором строк не виконав його письмові вказівки щодо проведення конкретних слідчих (розшукових) дій протягом двох місяців. Розглянувши матеріали справи, врахувавши характер вчиненого правопорушення, особу винного, обставини справи, те, що слідчий визнав неправомірність своїх дій, розкаюється в скоєному, запевнив, що подібного більше не відбудеться, усунув наслідки своїх неправомірних дій, суддя визнав слідчого винним, але звільнив його від адміністративної відповідальності за вчинене ним правопорушення за малозначимістю відповідно до ст. 22 КУпАП (Постанова суду, 2019).

Однак, аналіз такої практики, вказує на її хибність та невідповідність природі адміністративної юстиції, суті адміністративно-правових правовідносин. Звернення до КУпАП дає підстави констатувати, що у Главі 15 «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» закріплюється низка статей, що встановлюють адміністративну відповідальність учасників процесуальних правовідносин за невиконання ними своїх процесу-

альних обов'язків. Це, зокрема, ст. 185 «Злісна непокоря розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця»; ст. 185-3 «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України»; ст. 185-4 «Злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, перекладача від явки до органів досудового розслідування чи прокурора»; ст. 185-5 «Перешкоджання явці до суду народного засідателя, присяжного»; ст. 185-6 «Невжиття заходів щодо окремої ухвали суду»; ст. 185-8 «Ухилення від виконання законних вимог прокурора»; ст. 185-11 «Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист»; 185-13 «Невиконання законних вимог посадових осіб Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України» (Закон України № 8073-X, 1984).

Як зазначають вчені «адміністративна відповідальність за правопорушення в кримінальному процесі передбачає захист кримінальних процесуальних правовідносин шляхом покладення обтяжень на учасників процесу за невиконання своїх процесуальних обов'язків в порядку реалізації норм адміністративного деліктного права» (Андрушко, 2020, с. 325). Однак, якщо вернутися до визначення поняття адміністративної відповідальності можна побачити, що «адміністративна відповідальність – це накладення на порушників загальнообов'язкових правил, що діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, які тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру» (Адміністративне право України, 2006, с. 170).

Тобто з аналізу наведеного визначення можна зробити висновок, що адміністративна відповідальність настає за *адміністративні правопорушення*, що вчиняються у сфері *державного управ-*

ління, що здійснюється органами виконавчої влади. Тобто сутнісною ознакою цієї відповідальності є наявність очевидного тісного зв'язку адміністративних правопорушень зі сферою *державного управління, публічного адміністрування*. Однак, взаємовідносини, які виникають між слідчим та прокурором мають кримінальну процесуальну природу, виникають та розвиваються в межах кримінальних процесуальних правовідносин. Невиконання вказівок прокурора слідчим не посягає на встановлений порядок публічного адміністрування та не може належати до юрисдикції органів публічної влади. Безумовно, якщо слідчий не виконує законні доручення та вказівки прокурора – це протиправна поведінка, але порушуються норми кримінального процесуального законодавства. Таким правопорушенням кримінального процесуального характеру шкода наноситься не встановленому порядку державного управління, а встановленому порядку здійснення кримінального провадження, що не належить до сфери державного управління. Очевидний дисонанс притягнення до адміністративної відповідальності за кримінальне процесуальне правопорушення детермінує висновок про неможливість притягнення слідчого до адміністративної відповідальності за ст. 185-8 КУпАП в межах кримінального провадження.

Прикрим є те, що доктрина майже не звертає на це увагу, існуючи коментарі до КУпАП обходять цю проблему (Кодекс України про адміністративні правопорушення. Науково-практичний коментар, 2010, с. 577–578; Кодекс України про адміністративні правопорушення з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду, 2025, с. 737), а правозастосовна практика йде хибним шляхом притягнення до адміністративної відповідальності слідчих. Не заперечуючи важливості наявності механізмів законного впливу прокурорів на слідчих, які

не виконують вказівки та доручення процесуальних керівників, наданих в межах їх процесуальних повноважень, вихід з цієї ситуації бачиться у векторі створення новітньої концепції кримінальної процесуальної відповідальності, яка усуне прогалину нормативного регулювання, збалансує процесуальні правовідносини між прокурором і слідчим та знівелює потенційну конфліктну ситуацію осіб, які функціонально є представниками однієї сторони кримінального провадження та лише в єдності спрямування їх зусиль бачиться досягнення завдань кримінального провадження.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Підсумовуючи можна зробити висновки, що практика притягнення слідчих до адміністративної відповідальності за ст. 185-8 КУпАП не відповідає концептуальному призначенню адміністративної юстиції. Сутнісною ознакою адміністративної відповідальності є наявність зв'язку правопорушення, яке вчиняється особою зі сферою *державного управління, публічного адмініструван-*

ня. Однак, взаємовідносини, які виникають між слідчим та прокурором мають кримінальну процесуальну природу, виникають та розвиваються в межах кримінальних процесуальних правовідносин.

Не ставлячи під сумнів необхідність існування законних механізмів впливу прокурорів на слідчих, які не виконують вказівки та доручення, надані в межах повноважень процесуальних керівників, вирішення цієї проблеми вбачається в розробці сучасної концепції кримінальної процесуальної відповідальності. Ця концепція має ліквідувати правові прогалини, забезпечити баланс у взаємовідносинах між прокурором і слідчим, а також мінімізувати потенційні конфлікти між особами, які представляють одну сторону кримінального процесу, адже лише об'єднання їхніх зусиль може сприяти досягненню цілей кримінального провадження.

Подяки

Немає

Конфлікт інтересів

Немає

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Адміністративне право України: підручник / за ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
- Андрушко О.В. Теорія та практика юридичної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі. Дис. докт. юрид. наук. Київ, 2020. 488 с.
- Басиста І.В., Щур Б.В. Процесуальна самостійність слідчого в світлі вимог чинного КПК: проблеми та перспективи. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2015. № 11. С. 141–147. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/5762>
- Вільчик Т.Б. Забезпечення всебічної, повноти і об'єктивності дослідження обставин кримінальної справи засобами прокурорського нагляду: втореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків: Нац. юрид. акад. України, 1993. 26 с.
- Войтюк Р.В. Детектив Національного антикорупційного бюро України як суб'єкт кримінальних процесуальних правовідносин: дис. канд. юрид. наук. Нац. Акад. внутр. справ. Київ, 2019. 289 с.
- Дрозд В.Г. Процесуальна самостійність слідчого: питання теорії та практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 5. С. 190–194.
- Концепція реформування кримінальної юстиції України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008. Затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text>
- Кіпер О.О. Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2017. 228 с.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення. Науково-практичний коментар / за заг. ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка. Харків: ТОВ «Одісей», 2010. 1024 с.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
- Кодекс України про адміністративні правопорушення з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду. Станом на 01.01.2025:

- наук. – практ. посіб. / уклад.: А.В. Столітній, С.В. Шмаленя. Київ: Видавництво «Норма права», 2025. 1496 с.
- Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III (в редакції від 5.12.12). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20121205#Text>
- Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
- Лобойко Л.М. Реформування кримінально-процесуального законодавства в Україні (2006–2011 роки). Частина 1. Загальні положення досудового провадження: монографія. Київ: Істина, 2012. 288 с.
- Погорецький М.А. Кримінально-процесуальні правовідносини слідчого з органом дізнання, начальником слідчого відділу та прокурором: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків: Нац. юрид. акад. України, 1997. 17 с.
- Погорецький М.А. Кримінальний процесуальний кодекс України: реальність та ілюзії (до 10-річчя набуття чинності). *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 1–2. С. 72–90. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/72-90>.
- Погорецький М.А. Початок досудового розслідування: окремі проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 93–103. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/download/431/400/>
- Погорецький М.А. Прокурор у кримінальному процесі: щодо визначення функцій. *Право України*. 2015. № 6. С. 86–95. URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/content-pravoukr-2015-6-pravoukr_6_15-3.pdf
- Погорецький М.А. Прокурорський нагляд за законністю здійснення контролю за вчиненням злочину. *Прокуратура України в умовах європейської інтеграції: матеріали міжнар. наук. – практ. конф.* (19 травня 2016 р.). Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2016. С. 223–226.
- Погорецький М.А., Іскендеров Е.Ф. Роль прокурора при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2021. № 3–4. С. 47–58. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2021.3-4/47-58>
- Погорецький М.А., Кушнерик Ю.А. Процесуальне керівництво провадженням слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування грабежів та розбоїв. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1 (6).
- Погорецький М.А., Гринюк В.О. Визначення прокурором підслідності кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 60–68. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2016_Pogoretskyi_Grunyk.pdf
- Погорецький М.А., Старенький О.С. Повноваження слідчих органів Державного бюро розслідувань. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 32–48.
- Погорецький М., Сухачова І.О. Прокурорський нагляд за законністю використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності на досудових стадіях кримінального процесу. *Вісник Нац. акад. прокуратури України*. 2010. № 4. С. 64–70.
- Погорецький Н.А. Правоотношения, возникающие у следователя и прокурора на стадии предварительного следствия. *Законодательство Украины: состояние, проблемы, перспективы: сб. тезисов*. Харків: Укр. гос. юрид. академия, 1994. С. 117–119.
- Постанова Батлського районного суду Одеської області у справі № 493/2093/19 від 17 лютого 2020 р. Провадження № 3/493/14/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87670678>
- Постанова Хмельницького міськрайонного суду Вінницької області у справі № 149/2105/19 від 12.09.2019 р. Провадження № 3/149/731/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84188172>
- Рогатинська Н., Гніздох Н. Процесуальна самостійність слідчого в кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. 4 (28). С. 88–91.
- Сичов С.О. Окремі аспекти процесуальної самостійності слідчого. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування: тези доп. Всеукр. наук. – практ. конф.* (Харків, 28 листопада 2019 р.). Харків, 2019. С. 277–281.
- Цуцкірідзе М.С. Кримінальна процесуальна діяльність слідчого: теорія та практика: монографія; вступне слово проф. М.А. Погорецького. Київ: Алерта, 2020. 562 с.
- Чернобаев С.І. Повноваження слідчого під час досудового розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків: Нац. юрид. університет імені Ярослава Мудрого, 2020. 242 с.

REFERENCES

- Bitiak, Yu. P. (ed.). (2006). Administrative Law of Ukraine: Textbook. Kyiv: Yurinkom Inter. 544 p.
- Andrushko, O. V. (2020). Theory and Practice of Legal Liability for Offenses in Criminal Procedure. Doctoral dissertation. Kyiv. 488 p.

- Basysta, I. V., & Shchur, B. V. (2015). Procedural independence of the investigator in light of the requirements of the current CPC: Problems and prospects. *Scientific and Information Bulletin of the King Danylo University of Law in Ivano-Frankivsk*, 11, 141–147. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/5762>
- Vilchuk, T. B. (1993). Ensuring comprehensiveness, completeness and objectivity of the investigation of criminal case circumstances by means of prosecutorial supervision. Extended abstract of PhD dissertation, specialty 12.00.09. Kharkiv: National Law Academy of Ukraine. 26 p.
- Voitiuk, R. V. (2019). Detective of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine as a Subject of Criminal Procedural Relations. PhD dissertation. National Academy of Internal Affairs. Kyiv. 289 p.
- Drozd, V. H. (2018). Procedural independence of the investigator: Issues of theory and practice. *Legal Scientific Electronic Journal*, 5, 190–194.
- Concept of Reforming the Criminal Justice System of Ukraine of 8 April 2008 No. 311/2008. Approved by Presidential Decree No. 311/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text>
- Kiper, O. O. (2017). Procedural Independence of the Investigator as a Guarantee of Comprehensive, Full, and Impartial Investigation in Criminal Proceedings. PhD dissertation, specialty 12.00.09. Odesa: National University «Odesa Law Academy». 228 p.
- Vasyliiev, A. S., & Mykolenko, O. I. (eds.). (2010). Code of Ukraine on Administrative Offenses: Scientific and Practical Commentary. Kharkiv: Odissey. 1024 p.
- Code of Ukraine on Administrative Offenses of 7 December 1984, No. 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
- Stolitnii, A. V., & Shmalenia, S. V. (eds.). (2025). Code of Ukraine on Administrative Offenses with Article-by-Article Materials of the European Court of Human Rights, the Constitutional Court of Ukraine and the Supreme Court. Kyiv: Norma Prava. 1496 p.
- Criminal Code of Ukraine of 5 April 2001 No. 2341-III (version of 05.12.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20121205#Text>
- Criminal Procedure Code of Ukraine. Law of Ukraine No. 4651-VI of 13 April 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
- Loboiko, L. M. (2012). Reforming the Criminal Procedural Legislation of Ukraine (2006–2011). Part 1: General Provisions of Pre-Trial Proceedings. Monograph. Kyiv: Istyna. 288 p.
- Pohoretskyi, M. A. (1997). Criminal Procedural Relations of the Investigator with the Inquiry Body, the Head of the Investigation Department, and the Prosecutor. Extended abstract of PhD dissertation, specialty 12.00.09. Kharkiv: National Law Academy of Ukraine. 17 p.
- Pohoretskyi, M. A. (2022). The Criminal Procedure Code of Ukraine: Reality and Illusions (towards the 10th anniversary of its entry into force). *Herald of Criminal Procedure*, 1–2, 72–90. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.1-2/72-90>
- Pohoretskyi, M. A. (2015). Beginning of pre-trial investigation: Certain problematic issues. *Herald of Criminal Procedure*, 1, 93–103. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/download/431/400/>
- Pohoretskyi, M. A. (2015). The prosecutor in criminal proceedings: On defining functions. *Pravo Ukrainy*, 6, 86–95. URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/content-pravoukr-2015-6-pravoukr_6_15-3.pdf
- Pohoretskyi, M. A. (2016). Prosecutorial supervision over legality of conducting crime control operations. In: *Prosecutor's Office of Ukraine in the Context of European Integration: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference (19 May 2016)*. Kyiv: National Academy of Prosecutors of Ukraine, 223–226.
- Pohoretskyi, M. A., & Iskenderov, E. F. (2021). The role of the prosecutor during covert investigative (search) actions. *Herald of Criminal Procedure*, 3–4, 47–58. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2021.3-4/47-58>
- Pohoretskyi, M. A., & Kushneryk, Yu. A. (2014). Procedural guidance in conducting investigative (search) actions during pre-trial investigation of robberies and assaults. *Pravo i Hromadianske Suspilstvo*, 1(6).
- Pohoretskyi, M. A., & Hryniuk, V. O. (2016). Determining the investigative jurisdiction by the prosecutor in criminal proceedings. *Herald of Criminal Procedure*, 3, 60–68. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2016_Pogoretskyi_Grunyk.pdf
- Pohoretskyi, M. A., & Starenkyi, O. S. (2018). Powers of investigators of the State Bureau of Investigation. *Herald of Criminal Procedure*, 1, 32–48.
- Pohoretskyi, M., & Sukhachova, I. O. (2010). Prosecutorial supervision over the legality of using operational-search materials at the pre-trial stage. *Herald of the National Academy of Prosecutors of Ukraine*, 4, 64–70.
- Pohoretskyi, N. A. (1994). Legal relations arising between the investigator and the prosecutor at the stage of pre-trial investigation. In: *Legislation of Ukraine: State, Problems, Prospects: Abstracts of the Conference*. Kharkiv: Ukrainian State Law Academy, 117–119.

Balta District Court of Odesa Region. (2020). Judgment in case No. 493/2093/19 of 17 February 2020. Proceeding No. 3/493/14/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87670678>

Khmilnyk City-Rayon Court of Vinnytsia Region. (2019). Judgment in case No. 149/2105/19 of 12 September 2019. Proceeding No. 3/149/731/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84188172>

Rohatynska, N., & Hnizdiukh, N. (2021). Procedural independence of the investigator in criminal proceedings. *Aktualni Problemy Pravoznnavstva*, 4(28), 88–91.

Sychov, S. O. (2019). Certain aspects of the procedural independence of the investigator. In: *Procedural and Technical-Forensic Support for Pre-Trial Investigation: Abstracts of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference (Kharkiv, 28 November 2019)*, 277–281.

Tsutskiridze, M. S. (2020). Criminal Procedural Activity of the Investigator: Theory and Practice. Monograph; preface by Prof. M. A. Pohoretskyi. Kyiv: Alerta. 562 p.

Chernobaiev, S. I. (2020). Powers of the investigator during pre-trial investigation. PhD dissertation, specialty 12.00.09. Kharkiv: Yaroslav Mudryi National Law University. 242 p.

UDC 343.163:343.136

Kaplina Oksana Volodymyrivna – Doctor of Law,
Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine,
Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
Head of the Department of Criminal Procedure of the
National Law University named after Yaroslav Mudryi
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-3654-673X>
o.v.kaplina@nlu.edu.ua

Problems of bringing investigators to liability for failure to comply with prosecutor's instructions and orders

The article raises issues relevant to law enforcement practice related to resolving problematic situations arising within the framework of criminal proceedings. In particular, recently the practice of bringing investigators to administrative liability under Article 185–8 of the Code of Ukraine on Administrative Offences for failure to comply with instructions and orders of the prosecutor-procedural manager has significantly increased. The author turns to the genesis of the emergence of the above-mentioned issues and notes that the roots of its existence lie in the conceptual construction of the normative structure of procedural management by the prosecutor of pre-trial investigation, according to which the latter should be endowed with levers of influence over investigators. Having provided prosecutors with such a lever in the form of criminal liability, the legislator soon abolished it due to the critical attitude of law enforcement officers towards it and taking into account the obvious disproportionality of this means of disciplining the investigator. However, practice began to overcome the gap that had arisen by searching for a new means of influence on the investigator by the prosecutor and found it in the form of bringing investigators to administrative liability. In the article, the author defends the position according to which such practice does not correspond to the essence of administrative justice, which establishes liability for offenses committed in the sphere of public administration. The relationships that arise between the investigator and the prosecutor arise and develop within the framework of criminal procedural legal relations, and not within the framework of public administration. Based on the research conducted, the author concluded that it is necessary to resolve the situation in the application of the law and eliminate erroneous judicial practice, which will lead to the elimination of the legal gap, ensure a balance in the relationship between the prosecutor and the investigator, and also minimize potential conflicts between representatives of the prosecution.

Keywords: criminal proceedings; criminal proceedings; criminal procedural legal relations; procedural guidance of pre-trial investigation; prosecutor; investigator; detective; inquiry officer; criminal procedural legislation; prosecutor's orders and instructions.